

Het orgel in de Bijbel – Ruud Hoogenboom

In zowel de Hebreeuwse als Griekse grondtekst komt het orgel niet voor, maar de bijbelvertalers en psalmberijmers hebben het orgel wel vaak een plaats gegeven. Al in de *Vulgaat* (Latijnse bijbelvertaling die teruggaat op de kerkvader Hiëronymus uit de vierde eeuw) gebruikt het woord *organum*. Ook in de Statenvertaling van 1637 komt het woord vier keer voor (Genesis 4, Job 21 en 30 en Psalm 150). Het is, volgens Wim Kloppenburg, “een weergave van het Hebreeuwse *oegaav*, waarschijnlijk een verzamelnaam voor fluitachtige instrumenten, misschien ook een instrument dat bestond uit een combinatie van fluiten, zoiets als een panfluit. In elk geval hebben ook de psalmberijmers het graag vertaald als *orgel* (over ‘inculturatie’ gesproken).”

Het begint al bij het psalmboek van Calvijn, Genève 1562, waarin strofe 2 van psalm 150 eindigt met:

*Phifres éclattent leur ton,
Orgues, musette, et bourdon,
D’un accord son los entonnent.*

Diverse instrumenten worden opgeroepen op zich tot eer van God te mengen met de menselijke stem. “En dan te bedenken dat bij Calvijn in de kerk alle muziekinstrumenten verboden waren”, aldus Kloppenburg.¹

Petrus Datheen, 1566, noemt ook het orgel:

*Met der Fluyten soet geklang,
En der Orgelen gesangh,
Laet sijn Eere nu voortbringen.*

Eveneens de Staatsberijming van 1773:

*Laat zich 't orgel overal
Bij het juichend vreugdgeschal,
Tot des Heeren glorie, paaren.*

In nieuwere Bijbelvertalingen en psalmberijmingen is het orgel veelal verdwenen.

Ruud Hoogenboom

Voetnoot:

1) W. Kloppenburg, *De O van Orgel?*, in: *Muziek&Liturgie*, jrg.77, nr.9, december 2008, blz. 15-16